

N:o 7.

Redaktör: ADOLF LINDGREN.
Förläggare: HUSS & BEER.

Stockholm den 1 April 1882.

Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr.
Kvartal 2 kr. Lösn:r 25 öre.
Lösn:r med musikbilaga 50 öre.

Årg. 2.

Ett och annat från Paris.

IV.

Jag är långt ifrån att förneka, att den allvarliga operan innehåller ädlare element än den komiska, men om det konstverk är fullkomligast, i hvilket idé och utförande bäst öfverensstämmer, så måste man tillerkänna denna senare den högre rangen. Ja, jag blygs ej att förklara, att jag af framdeles utvecklade skäl till och med gifver operetten företräde framför speloperan, och att jag betraktar den förra såsom ett i sitt slag fullkomligare konstverk. Jag tillägger, att jag härmed ej menar partituret i och för sig utan verket och dess *framställning* i allmänhet, sådant det bjudes oss af paristearnarne.

Denna förklaring bringar mig på sätt och vis i motsägelse till de åsikter jag förr muntligen och skriftligen gifvit tillkänna, och man skall väl knapt tro sina ögon, när man får läsa ett loftal öfver den franska operetten, slutet ur min penna. Denna ändring i smaken får — oafsedt att man med åren blir tolerantare och kanske också mera blaserad — i första rummet tillskrifvas operettens utförande, sådant det sker på den parisiska scenen.

Jag hade förut med ohycklad afsky vändt mig bort från hela operettgenren, och namnet Offenbach väckte min fasa. Med blandadt medlidande och förakt läste jag berättelserna om uppförandet af dylika vederstyggliga modepjeser, och jag tviflar ej att de moralpredikningar jag vid sådana tillfällen höll för mina vänner af dem ofta togos till föremål för gyckel, och likväl var det min ärliga mening jag då uttalade.

I själfva verket är jag också mycket känslig och lider af stark motvilja mot det triviala, en sådan som utbildas hos oss genom ett ständigt intimt umgänge med de ädlaste skapelser af vår konst. Det gifves för min estetiska känsla en gräns, der den triviala musiken upphör och den omoraliska handlingen vidtager.

Det gifves verkligen otuktig musik, vid hvars åhörande man måste rodna, och det plumpa sätt på hvilket dessa operetter vanligen gifvas utom Frankrike är visst icke egnadt att låta de i libretton och i musiken befintliga orena elementen framträda idealiserade.

Med tiden gick den häftiga motviljan öfver till likgiltighet; äfven i Tyskland åhörde jag flere gånger operetter, hvilka ej så särdeles misshagade mig — men smak för dessa stycken har jag aldrig kunnat finna.

En afton under min första tid i Paris satt jag tillsammans med några landsmän och åt middag å en restaurant i närheten af stora boulevarden, och vi diskuterade lifligt det begärliga temat »ce que les Français appellent de la musique». Jag kom då att tala om operetten och utgöt min vredes skålar öfver denna oskyldiga varelse. Mina bordskamrater påstodo åter, att sådana saker måste man se i Paris; der har allting en sådan »chic», att det estetiskt sårande derigenom försvinner eller åtminstone högst betydligt förminskas. Slutet af visan blef att jag i sällskap med dem gick till Théâtre de la Renaissance, der man gaf Lecocqs »Le petit duc», och jag måste erkänna att den subjektiva verkan var total! Orkestern kan man här såsom på de flesta mindre teatrar i Paris — med hänseende till den uppgift de ställt för sig — kalla ganska god, och sångkräftorna äro åtminstone tillräckliga, ehuru det musikaliska momentet i viss mån står tillbaka för det dramatiska. Men spelet var förtjusande! Den genomtokiga förvecklingen ger anledning till en mängd anslående sceniska och musikaliska effekter. Slag på slag vexla scenerna, framställda med så öfverraskande liflighet och så oemotståndlig komik, att man ständigt har uppmärksamheten fängslad och måste skratta från början till slut. Derjemte gå musik och spel fullständigt upp i hvar andra, och det hela går med så mycken naturlig gratie, så frisk uppsluppenhet och sådant lif, att man tycker sig sväfva i en vildt fantastisk dröm — och så att

några rätt betänkliga ställen i texten och några oförnekliga trivialiteter i musiken knapt märkas. — Ridån föll; jag gnugade mig i ögonen, liksom uppvaknad efter ett champagnerus. Hvad jag hade njutit var — åtminstone den värdigaste slutakten på en rolig middag, var en i sitt slag fullkomlig konstprodukt. Efter denna representation af Le petit duc offerades hälften af mina teateraftnar åt den komiska sångens gudinna — hvartill väl i synnerhet mitt förut omnämnda behof att utan ansträngning förrätta min digestionsprocess kan tillräkna sig skulden. Det är naturligt, att jag på detta fält ofta måste träffa på åtskillig galenskap och dälighet, men jag vill ej fördölja, att jag lärde inse, huru man här och der kan finna smak i den ofvan antydda lätta genren, och huru de gränser, inom hvilka jag förut ansåg den triviala musiken uttömd, genom chic i utförandet väsentligt kunna utsträckas; en graciös otvungenhet kommer oss att skratta, då en plump tvetydighet endast väcker afsmak och äckel.

Richard Wagner uttalar sig, om jag mins rätt, i »Oper und Drama» om teaterförhållandena i Paris, påpekande fördelen af den der rådande arbetsfördelningen. I motsats till våra ofantliga byggnader med sina universalrepertoarer finnes det der nästan endast småteatrar, af hvilka hvar och en odlar sin genre. Denna endast i stora städer möjliga anordning har till följd att författarne, diktaren som komponisten, skriva sina stycken för en viss teater, hvarest dessa sedan uppföras otaliga gånger efter hvartannat af samma konstnärer, som kreerat rolerna deri. Det är klart att härigenom åstadkommes en grad af fulländning i samspelet, som knappast under andra omständigheter är möjlig.

Det här omnämnda systemet af arbetsfördelning, som vid betraktandet af operetten först föll mig i ögonen, har också åt den så kallade speloperan anvisat dess plats. Terrängen för denna är den komiska operan (Théâtre national de l'opéra comique). Denna opera är

den andra i ordningen i Paris, en finare teater, som förtjänar namn af konstant, och som har mesta likheten med en tysk opera af medelrang. Denna opera bär — liksom dess stampublik — en viss borgerlig prägel och inskränker sig hufvudsakligen till den egentliga speloperan, för hvilken Aubers verk kunna betraktas såsom typen.

Dessa operor utföras ganska bra, med lif och finess, och få scener i Tyskland kunna väl (beträffande samverkan i det hela) jämföras med komiska operan i Paris t. ex. i utförandet af »Svarta dominon». Skilnaden är dock ej här så prägnant och öfverraskande som i fråga om operetten. Vi känna ej i fråga om utförandet af gedignare operor så stor afsaknad af det finare spelelementet, emedan vi äro vana att företrädesvis rikta vår uppmärksamhet åt den musikaliska delen. Ju högre ett konstverk står i rang i och för sig, desto mindre inverkar *spelet* afgörande på vårt domslut; desto högre anspråk ställa vi på den musikaliska produktionens fullkomlighet, och — desto mindre känna vi oss *här* tillfredsställda. Om också de enskilda sångkrafterna vid komiska operan till större delen förtjena att berömmas, så lemnar dock i fråga om konstverk af högre art — i motsats till det artistiska samspelet — den musikaliska ensemblen ett och annat öfrigt att önska.

Jag vill nu lemna den komiska operan för att som hastigast kasta en blick på Stora operan.

Stora operan bär öfver hufvudportalen den stolta inskriften »Académie nationale de musique». Den besitter det praktfullaste hus i världen, en stor af idel konstnärer sammansatt orkester, en väl skolad kör, ett tillräckligt antal, om också ej alla framstående, dock ganska dugtiga solokrafter, en utmärkt balett och en ganska betydlig subvention, korteligen *nästan allt* som behöfves för att bilda ett konstinstitut af första rang. Men det gifves ännu en faktor, som utöfvar ett väsentligt inflytande i fråga om ett konstinstituts rang: auditoriet, hvars dominerande element — vare sig en konstförståndig monark eller en stam af nitiska, allvarliga musikvänner, såsom vid de flesta hof- och stadsteatrarne i Tyskland — är det, som afgör hvad i regeln skall uppföras, och hvars smak i sista hand också förlämnar karaktär åt prestationerna.

Stora operan är en riktig hofteater; men hofvet, efter hvilket hon måste rätta sig, är hvarken en konstförståndig furste eller den musikaliska eliten af publiken, utan »société» — le grand monde, utgörande den förnäma och rika fruntimmersvärlden och frackklädda, stjernbepryddade herrar embetsmän och militärer, äfvensom medlemmar af jockey-klubben, blandade med rika börsnagater. Konstfilisternas species håller till på de öfre raderna och parterren och för der en mycket tyst och anspråkslös tillvaro.

Jag har förut betraktat de båda egen-skaper, som utgöra grundelementen i den

franska musikaliskt-dramatiska konsten och som vid alla operaföreställningar träda i dagen: den för denna nation egendommiga talangen att med lif och själ spela komedi och tycket för lätt melodiös musik. Till dessa båda element sluter sig vid stora operan ett tredje, men som mindre behagligt träder i förgrunden när fransmännen blifva seriösa: smaken för prunkande retorik, för frasen, hvartill deras för musikalisk deklamation så föga passande språk ännu mera lockar.

Dertill kommer, att den genom den nämnda arbetsfördelningen alstrade virtuositeten, som vid operetten och speloperan lemnat så goda resultat, vid stora operan lätt urartar till det schematiska, konventionella.

Denna princip för arbetsfördelningen är vid stora operan mycket strängare genomförd än vid Opéra comique, och de utflykter in på andra regioner, som der stundom förekomma, inträffa aldrig vid »Académie nationale de musique». Den här af framkallade inskränkningen i repertoaren ökas ännu mer genom andra omständigheter: först och främst genom det rigorösa fasthållandet vid vissa akademiska föreskrifter — så är, som bekant, dialogen här bannlyst, hvarigenom en mängd konstverk, som efter sin rang tillhöra stora operan, dels uteslutas, dels äro dömda till en olämplig omgestaltning. Jag vill visst icke tala för dialog i operan, men gent emot en gång befintliga, ärfda konstverk borde man ej drifva principen för långt, utan det vore väl snarare mera riktigt, att då och då göra ett undantag, än att t. ex. förvisa »Trollflöjten» till en teater af andra rangen. Äfven »Friskyttens» öde förtjänar att här anföras; det är bekant, att Hector Berlioz för att göra denna opera presentabel på Stora operan komponerat recitativ dertill, i hvilken nya gestalt den ännu stundom framträder. Kanske är förbudet att använda dialog också orsak till att portarne till detta konstens tempel hittills, efter hvad jag vet, varit tillslutna för Beethovens »Fidelio».

En annan omständighet, som inverkar på repertoarens inskränkning, är den nationela ensidigheten, som hittills hindrat fransmännen att lära sig främmande språk, hvarigenom de gå miste om bekantskapen med andra länders litterära konstprodukter.

En fatal inflytelse utöfvar denna ensidighet på stora operan. Musiken är en internationel konst. Ju högre ett konstinstitut står i rang, desto mer åligger det förpligtelsen att bringa till utförande de mest framstående verk, som existera, lika mycket af hvilket ursprung.

Det ginge väl ändå an, om »Académie nationale de musique» vore en konstanstalt i högsta mening för omvårdnad af *inhemska* klassiska produkter, men detta är icke heller fallet. Ty om utlänningarne än ha skäl att klaga öfver att Mozart och Weber endast med långa mellanrum blifva representerade genom »Don Juan» och »Friskyttens», så äro dock dessa kompositörer mera gynnade än den franska skolans klassiker: Cherubini och

Méhul äro nästan alldeles förgätta, och det här likaledes hemmahörande Gluck'ska dramat kan sägas lefva knapphändigt pensionerad på vinskammaren. Ej särdeles lyckligare äro de fransmän, som i nyare tid odlat det allvarliga elementet i operan; af Berlioz har ingenting uppförts, och Hans v. Bülow har dock för några år sedan icke utan framgång sökt att återuppväcka hans »Benvenuto Cellini» i Hannover. Bland senaste tidens tonsättare har Saint-Saëns låtit uppföra sin »Etienne Marcel» i Lyon och sin »Dalila» till och med i utlandet (Weimar). Äfven Massenet sände sin »Hérodiade» till främmande land, till Brüssel, att göra sin premiére.

Om återgifvandets kvalitet har jag ej mycket att säga. Jag har sett goda framställningar, utan att något mer än mise-en-scenen verkliga imponerat på mig. Repertoaren är inskränkt och omfattar egentligen blott fyra namn: Meyerbeer, Gounod, Verdi och Rossini, af hvilka den senare behandlas mest styfmoderligt, under det Meyerbeer ofta förekommer två gånger i veckan. Men man skall väl medge mig, att, i fråga om bedömande af en teater, repertoaren bör komma minst lika mycket i betraktande som konstnärernas talanger, och att en operateater, som i våra dagar hvarken uppför »Fidelio» eller »Lohengrin», ej kan göra anspråk på att kallas ett konstinstitut af första rang.

Musikpressen.

Sex andliga sånger, fyra för en röst med piano eller orgel samt två för blandad kör. Texten af J. L. Runeberg, musiken af Isidor Dannström. Elkan & Schildknecht. — Midt uppe i de mera modernt färgade tonsättningarna af de flesta den nuvarande generationens kompositörer gör det ett eget intryck att förnimma en återklang från Lindblads och Stenhammars dagar. En sådan återklang tonar i detta sänghäfte. Såvida de melodiska fraserna ej råkat blifva altför barslitna (såsom dock här flerstädes är fallet, särskildt i n:r 4), kunna vi ej betrakta nämnda förhållande i sig såsom någon brist, enär enligt vår öfvertygelse det sköna trifs i många former, och äfven det gammalmodiga varder förnygradt genom uppriktig stämning och varm inspiration. Och en ren, andäktig känsla är i dessa sånger omiskänlig, framför alt i n:r 3, äfvensom i de båda körerna, hvaribland särskildt »Blomstringen» är ett litet förtjusande stycke i Dannströms bästa skriftsätt. Titelvignetten är pryddigt tecknad i gotisk stil; renässans hade varit mera betecknande.

Hvad sjunga klockorna? (Vid en själaringing.) Sång för en röst vid piano. Ord och melodi af Herman Sutherberg, harmonien af Leonard Höijer. Elkan & Schildknecht. — Ett särdeles vackert och

romantiskt stycke, hvilket gör det för dylika lyriska ingifvelser så oskattbara intrycket, att poesi och musik äro tvillingar, födda i samma ögonblick, att orden sålunda likom sjungit sig sjelfva — en egenhet hos många svenska ord-tondiktare, hvilken eger få motstycken utomlands. På detta sätt erhåller äfven en föga ovanlig melodi en märkvärdigt gripande förmåga. Här bidrager emellertid äfven Höijers förträffliga harmonisering, med sina pikanta klockhärminningar, till den slående verkan.

Skola för orgelharmonium, innehållande beskrifning öfver instrumentet, regler för dess behandling, öfningar, preludier och stycken, utgifven af *Hugo Beyer*. Abr. Lundqvist. — För det nu mera ganska allmänt spridda orgelharmoniet ega vi visserligen äfven i Sverige en liten litteratur bestående i samlingar af Mankell, Stolpe, Kjellman, Hertzman, Ohlson m. fl., men någon skola för det omtäckta instrumentet egde vi icke förut, hvarför Beyers lilla billiga arbete bör komma att fylla ett verkligt behof. Den teoretiska afdelningen (der man gerna skulle önska ett något mera värdadt språk) beskriver instrumentet och dess spelsätt. Den vigtigare och praktiska afdelningen innehåller en rikedom af förberedande öfningar, öfningsstycken, preludier, koraler och folvisor, hvilka särskildt för utvecklingen af det bundna spelet äro i hög grad instruktiva. Häftet kan således med skäl rekommenderas. — Samme förf. har utgivit en fröken Grabow tillegnad sång, »*Guldfogeln*» af Snoilsky.

Porträttgalleri af framstående svenska och utländska tonsättare. Utg. af *P. B. Eklund*. — En särdeles vacker samling litografier i stort format. De båda hittills utkomna porträtten (Mozart, F. Berwald) äro mycket lyckade, i synnerhet det sist nämnda. Priset är jernförelsevis billigt, särdeles om man abonnerar hela serien (15 st.). Rekommenderas åt musikvänner.

A. L.

Musiken i våra hem.

III.

I kampen mot lifvets svårigheter duka många under, medan andra åter, egade af motgången, bryta sig väg genom hindren och ernå resultat som knappt kunnat blifva bättre om förhållandena också hade varit de fördelaktigaste.

Hur ofta hör man ej omtalas att umhärandet, ja till och med sjelfva hungern strängt lyror, hvilkas toner i skönhet och harmoni täflar med de bästa, och hur mycken sanning ligger icke i det gamla ordspråket att »nöden är den bästa lärmästaren»!

Men — huruvida den klagoton som lidandets kedja aftvingat sina offer just är den stämma som skönast ljuder ifrån sin sångares läppar, må lemnas derhän... Han skulle kanske sjungit långt vackrare om han fått sjunga i frihet och i glädje!

Den bittra klagovisan kan vara gripande nog, sprungen från ett kvaldt hjertas djup, men, hvad man än må säga, så kvarstår likväl, att den jubelton, som klingar fram från ett bröst, fylldt af själens hälsa, och som är resultatet af ett harmoniskt sinnes väl tyglade fantasi, torde vara af mera djupt och verkligt värde!

Vår unge skald — han, »perlfiskaren i menskohjertats djup» — Carl Snoilsky säger i en af sina dikter:

»Hvem pejar någonsin det mörka bruset,
Som bringar sångens hvita barn i ljuset,
Det bittra svall som bringar blomsterskörd...?»

Ja, hvem känner väl den källa ur hvilken sångens blomsterbäddar vattnas, hvem känner den rot ur hvilken sångens hvita blommor spira fram, och hvem täljer de stormars tal som krusat den lugna och glatta yta, hvars spegelbild vi så ofta beundra...?

Kallt och hårdt bedöma vi alltjamt våra konstnärers prestationer; vi förakta dem ibland endast emedan de äro våra egna. Skulle de, omstrålade af verldstrykte, sjunga inför oss, så vore våra ödmöden blidare om sången än vore den samma, och det är ofta för att klandra dem som vi gå att åhöra dem, ej för att njuta af det goda de kunna erbjuda oss. Och — det är så modet — den som klandrar mest anses ofta af andra att förstå mest. Det är kritikens sköna rättighet att höra blott fel medan den är blind för förtjensten. Måhända ligger det i vår menskliga natur att se grandet i vår broders öga medan vi blunda för bjelken i våra kusiners — för att ej säga våra egna ögon.

Liksom man ännu i dag derborta i Spanien samlas till arenan för att åse hur menniskor och djur med mer eller mindre skicklighet gjuta sitt hjerteblod till publikens förlustelse, så samlas vi här på teater eller opera för att njuta, men ej af skön musik, utan af att söka fel hos dem, som för att behaga oss, för att skaffa oss ett nöje, kanske offra sitt hjerteblod.

Hvem vet hvad dessa toner kosta af ytterlig själsansträngning, af oro, af kval, och hvem bryr sig derom? Slappa och tröga, däsiga och kyliga, förstå vi ej detta brinnande hjerta som i klagande toner tolkar inför oss från scenen en karaktär som strider och känner djupt. Vi kalla honom, sångaren, som ger oss det bästa han äger, en rutinerad medelmått, som affekterar, chevrotterar och koketterar, och vi göra så emedan vi sjelfva för tillfället äro oemottagliga för goda intryck. Och hon, sångerskan, som sjunger sin hjertevisa så efter bästa öfvertygelse om komponistens mening, hon, som så godt hon kan tolkar den Weltschmerz han inlagt i sin komposition, hon benämnes hysterisk af oss — — kanske därför att vi egentligen borde ha tagit oss en middagslur i stället för ett besök på operan, därför att vi äro smått flegmatiska efter vår präktiga middagsmåltid...

Och sedan, huru många tänker väl på att oegennyttigt, praktiskt och vänskap-

ligt understödja våra verkliga, erkända talanger, hjälpa dem med råd och dåd, att med ett ord undanröjda för dem några af de hårdaste motigheter i lifvets tistelgård — hur många?

Mera älskar man att upptäcka nya talenter, att spela Columer i konstens oupptäckta verldar, att fiska upp ur de djupa lederna någon ny så kallad Kristina Nilsson, den der sedan vanligen efter en kort men lysande bana gifter sig med någon burgen landthandlare i en småstad, ifall hon ej hamnar som korist vid en teater. Man föredrar att agera försyn för någon blifvande Arnoldson, »une vraie trouvaille», som man dragit upp ur dunklet, och som man låter sjunga ut sig vid några dussintals supéer — eller gör man sig en ära af att »poussera» en ännu utvecklad Maurice Dengremont, en qvinlig Rubinstein eller någonting annat i »underbarns»-genren, med ett ord någonting riktigt nytt och hembakadt.

Men — de som redan ha visat att de kunna göra sitt land heder, dem låter man hållas. »De ha hjälpt sig sjelfva så långt, må de se till att de komma vidare», tänker man — och spanar efter i det okända.

Undantag finnas ju här som öfverallt. Sverige är ibland tacksamt och frikostigt mot sina artister — ibland — kanske då de hunnit den ålder att de upphört att göra gagn eller att hjälp ej mer kan gagna dem som konstnärer. —

Jo, undantag finnas. Jag vet ett hem... det finnes kanske till och med flera — men jag minnes speciellt ett, der musiken trivits väl så länge jag mins tillbaka och der man mäktigt ingripit i flere unge konstnärers lif, helt enkelt genom att vårda sig om dem.

Då man befinner sig i ett hem der blommor trivas, händer det att man frågar värdinnan hvad hon gör för att få sina växter att se så präktiga ut och att gifva så rika blommor. Vanligen svarar hon då: »Åh, ingenting, jag bara älskar dem!»

Så är det ock med de sköna konsterna och isynnerhet med musiken i våra hem. Hvarför vantrifves hon ibland — och hvarför synes hon ibland så hemmastadd? Jag har försökt förut att besvara den förre frågan; lyckligt om den senare lika lätt kunde redas ut! —

Nåväl, jag vet ett hem. Det har stått i generationer. Mildt och rikt har lyckans blida sol strålat öfver det i många tiotal af år. Det är i dag som det var för femtio år sedan, då den gamla mormodren var ung och samlade omkring sig allt hvad Sveriges hufvudstad ägde af snille och talang, och det skall vara lika så länge det besjålas af samma anda, som går igen led efter led, slägte efter slägte. Sorgerna, dem ingen någonsin kan undvika, ha här ej farit fram som förhärjande stormar, utan de ha kommit naturligt och stilla som den natt som följer på dagen och som åter följes af morgonen.

Jag mins en qväll i detta hem. Det var egentligen ingen supébjudning, endast

mottagning. Husets vännar visste att man skulle göra musik, och musiken visste att hon skulle finna vännar.

Man anlände tidigt. Ekipage efter ekipage rullade in på gården. I den stora uppvärmda vestibulen stod en hög, i mörk brons gjuten neger och höll i sina armar en präktig lampa, som kastade sitt sken öfver trappan. Man gick tyst uppför på de tjocka mattorna. I tamburen en doft af blommor; eljest intet buller, endast fraset af några sidenklädnings be-tjenterna öppnade dörrarne till salongerna. Intet strålende ljus, endast en för ögat behaglig klarhet, återkastad af några vackra lampor.

Tunga, mörka möbler i första salen. Derborta i salongerna idel mjuka, sväl-lande möbler, tunga draperier, moderna trymår och mattor, här allting stelt, all-varligt, men i ren antik stil. Detta mu-sikrum är inte utan sin flärd oaktadt sin skenbara enkelhet. Af de i kroppsstorlek tagna porträtten kring väggarna ha några en ålder af tvenne sekler, och namnen derunder äro bekanta ifrån Sveriges hi-storia, som är familjens. I ett hörn af det stora rummet står konsertflygeln, en nutid midt inne i det förgångnas, i min-nenas sal . . . »Det är det förmildrande elementet», förklarar ibland vår värdinna, »det är det medium jag har för att sam-tala med andar som äro högre än vi.»

Man samlades särdeles talrikt denna qväll. Samlingen var enstämig, ehuru heterogen. Det var snillet, bördens och talangens aristokrati och dessutom ung-domens. Lyckans bortskämde gunstlingar saknades ej heller. De representerades af några rara species, hvilkas dryga sjelf-tillräcklighet gjorde att de utmärkt väl fylde sin plats bland denna samling af annars så föga ytliga personligheter. De verkade som kontraster välgörande och hade kanske icke utan saknad kunnat und-varas.

När klockan slagit 8 var redan den sista af betjenterna försvunnen med té-brickan. Jag hade med glädje observerat hur väl sjelfva betjeningen i detta hus förstod sina åligganden. Hvilken tystnad i deras rörelser, hvilken min af automater, men af väl dresserade och skickliga auto-mater! Intet fjesk med brickor, inga ky-parfaçonner, inga hyrvaktmästarfrackar och intet spring i knarrande dörrar. Allt »stämning» och stilla, välgörande lugn.

»Mina vännar», sade värdinnan då man ifrån salongerna dragit sig åt musiksalen, »om ni tycker som jag så skola vi göra musik! Jag ser några unga damer som vid mina ord göra små sorglustiga miner. För er finnes en konversationssalong, liksom för er, mina unge herrar, som mer hylla Terpsichore än Euterpe. Men för oss andra erbjudes i dag en liten fest. Vi få nemligen höra ett nyligen fullän-dadt verk af herr X., en kvartett för piano, violin, viola och cello. Kompositören sjelf spelar piano, professor Y. violin, kammar-musikus Z. viola och vår utmärkte gäst herr Å. cello. Det är så roligt att just i dag få höra denna kvartett som kanske

snart nog skall ut i världen och der emot-tagas med samma jubel som vår unge maestros öfriga arbeten. Bland mina gä-ster står der en som mer än de öfriga längtar att få höra ert verk, herr X.! Han är förläggare, och jag försäkrar er, en af de älskvärdaste. Han skall befor-dra ert opus till tryck, och då det ut-kommer skall han finna afnämare i åt-skilliga af mina öfriga gäster . . . Det är märkvärdigt att det passar sig så, att det i dag är jemt tjugu år sedan vi för första gången fingo se herr X. i detta samma rum. Han var då ett blygt barn, omed-veten om hvad som slumrade inom ho-nom . . .»

Den allvarsamme komponisten smålog på sitt eget vis . . . Han hostade litet innan han kom sig för att afbryta vår värdinna.

»Jag var en fattig pojke som fördes hit för att få spela för några vänliga mu-sikälskare», sade han. »Motsträfvig, folk-skygg och i tarflig kostym, uppmuntrades jag snart af det älskvärda bemötande jag rönt. Jag upplefde en qvart i ett af de der rummen, en qvart som jag aldrig glömmar. Unga, förtjusande damer fri-serade mig, knöto min halsduk, smekte mitt hår och mina kinder, uppmuntrade mig med vänliga ord, leende blickar och — jag erkänner det — med en stor påse konfekt. Hvad under att jag blef inspi-rerad och spelade så som jag aldrig förr spelat. — Den qvällen afgjordes mitt öde. Man skaffade mig en hög beskyddare, och jag reste . . . Om herrskapet vill höra kvartetten så är jag tacksam . . .»

Han satte sig vid flygeln. Pratet i salongen tystnade som genom ett trollslag. Undrande, nyfikna ansigten öfverallt.

Det var en trygg figur, han vid in-strumentet. Man kunde se på honom att det skulle blifva någonting allvarsamt. Och man misstog sig icke. Pianist af naturen, skötte herr X. sin sak utmärkt, och Bechsteinarn ljud präktigt under hans fingrar. Det lifliga tempot i första satsen, hvilket ibland nästan öfverskreds af vio-linen, tyglades konstnärligt af pianot, som med auktoritet och fullkomlig finkänslig-het beherskade de öfriga instrumenten. Ett finare, mjukare anslag, ett mera konst-närligt och för örat angenämt forte än det herr X.'s händer kunde åstadkomma vore svårt att uppleta, och hvad kompo-sitionen beträffar, var den af vår kände mästares bästa. Djuptänt och originel, var den svårlöst för mera ytliga musici. Men de medspelande förstodo så väl sina uppgifter, och åhörarna fängslades mer och mer. Mest anslog scherzot, hvars lekande rytm ovilkorligen elektriserade. Adagiot med sitt kantabile tog sig sär-deles väl ut, liksom finalfugan, hvilken dock naturligtvis blott förstods af ett fåtal.

Då man slutat komplementerna, hvilka upptogos med ett stilla, halfbelåtet brum-mande af herr X., beredde man sig ge-nast till andra numret.

En mycket omtyckt sängerska, hvil-ken likväl aldrig uppträdt offentligt, skulle fram, tycktes det. Hon förklarade för en

medlidsam åhörarekrets att hon en längre tid lidit af en olidlig, plågsam och ihål-lande katarr.

Under preludierna till ackompagne-mentet trodde man att hon skulle svimma. Men man bedrog sig; hon började med en ton, så klingande, så ren och så kon-cis, att med ens alla medlidsamma hjer-tan förvandlades. Hon glömde till och med sjelf sina krämpor och hela den onda världen. I förträfflig röstdisposition med frisk lifsuppfattning och musikaliskt för-stånd tolkade hon en af judinnans arier ur operan af Halévy. Inte en smula lung-sot och icke melankoli det allra bittersta! Hennes käcka ögon sköto blixtrar, men oskyldiga kornblixtrar af det slag, som man ibland varnar om sommarafnarne och som bara betyda att luften är mät-tad med elektricitet. Hon intog också med storm alla hjertan, och efter den sista briljanta rulladen, tagen med verve och god intonation, bröt en glad bifallsstorm ut. Man skrattade och klappade händerna. Det blef en frisk fläkt efter kornblixtarne.

(Forts.)

(Insändt).

”Något om blindpipor.”

Hr redaktör!

Eder ärade tidning framkom i sitt förra nummer med några välmående organisations-förslag rörande musikföreningen, dem vi med nöje underskrifva. Må det dock tillåtas oss ett tillägg: låt det blifva en stadgad föreskrift att *ingen som ej förut aflagt tillfredsställande prof i tonträffning får deltaga i föreningens öfningar*. Man kan lätt förstå att det under nuvarande förhållanden är helt enkelt en omöj-lighet för körinstruktören, att, hur gerna han än vill det, neka en och annan som begär att få vara med i kören.

Genom ett sådant stadgande skulle vår före-ning komma att arbeta under långt gynnsammare förhållanden.

Aktiva ledamöter i Musikföreningen.

Galleri af svenske kapellmästare.

III.

J. G. Naumann.

Huru Naumann icke här hade anställ-ning som kapellmästare, äro dock hans förtjenster om vår opera, så i kom-position som organisation, så stora att vi ej gerna kunna förbigå honom i vårt gal-leri. Då emellertid största delen af hans rikt skiftande öden faller utom Sveriges landamären, skola vi endast närmare uppe-hålla oss vid hans verksamhet inom de-samma, hänvisande för det öfriga till ut-förligare biografier af Meissner, Rochlitz och Fétis.

Son af en fattig bonde i Blasewitz vid Dresden, föddes Johann Gottlieb Nau-mann den 17 april 1741. Af sina för-äldrar ämnad först till handverkare, se-dan till skollärare, fick han först 1757, genom tillfällig bekantskap med en re-sande svensk musiker vid namn Wes-

ström, följa sin kallelse. Denne Wesström, som förvånades öfver att höra ynglingen spela Seb. Bach, erbjöd honom att medfölja till Padua, der han snart väckte Tartinis uppmärksamhet och af denne fick kostnadsfri undervisning i tre år. Från Wesström, som behandlade honom tyranniskt och använde honom både till notskrifvare och kock, skilde sig Naumann och lyckades under andra beskyddare få fortsätta sina studier dels i Neapel, dels i Bologna under padre Martini. Sedan han i Venedig lyckligt debuterat med en opera, blef han 1764 i följd af en till enkekurfurstinnan Maria Antonia af Sachsen insänd komposition utnämnd till kurfurstlig sachsisk kyrkokomponist samt 1776 till kapellmästare, efter att ytterligare två gånger hafva besökt Italien och komponerat flere operor, hvilkas namn kunna vara oss likgiltiga.

Genom svenske ministern i Dresden F. A. Löwenhjelm, hvars grefvinna (f. Augusta* Fersen, en af Kellgrens »gracer») varit Naumanns elev, inleddes nu underhandlingar, hvilka förde derhän att N. i juni 1777 kom till Sverige, der han qvarstannade omkring ett år för att reorganisera orkestern och komponera *Amphion*. Uppgiften att Uttini skulle varit »en mycket medelmåttig artist» och konungens kapell »i sådan oordning att N. nästan förtviflade om att någonsin få ljus och ordning i detta kaos», skall svårligen någon tro, som följt vår föregående teckning af Uttini. Sannolikt är väl detta stränga omdöme ett uttryck för Naumanns personliga åsigt, understödd af Gustaf III, hvilken på N. formligen slösade de amplasten ynnestbevis. Att orkestern emellertid ännu icke befann sig i allra bästa skick, är nog troligt, och detta bör ej heller förvåna, med sådana förutsättningar som i förut citerade berättelse af Ehrensvärd blifvit beskrifna. Huru som helst, gick Naumann stilla fram på sin bana. Han hopsamlade en del här och der i Sverige kringströdda musiker och skref efter andra från Sachsen; genom lugnt allvar utrotade han flera missbruk, och efter hand lyckades det honom införa en bättre ordning vid hofkapellet samt grundlägga en orkester, som visserligen icke motsvarade hans eget ideal, men säkerligen kunde mäta sig med en af de bästa i Tyskland. Konungens synbara bevägenhet gaf eftertryck åt hans åtgärder. Denna gavägenhet, som växte genom konstnärrens blygsamhet, följdes naturligen

af hofvets och de förnåmas, och N. blef så öfverhopad att han i ett bref kunde skriva: »Om jag kunde dela mig itu och dagen hade 48 timmar, skulle jag förtjena ofantligt med mynt. Skada att jag icke medtagit alla mina gamla operor; här kunde jag förvandla allt till reda penningar. Ty nu är allting nytt och vakert, som bär mitt namn. Verlden är likväl besynnerlig.»

Ett yttre bevis på Naumanns energi torde man kunna se i den väldiga kvantitativa utveckling af teaterns stat, som förknippar sig med uppsättandet af hans operor. Intressant är att härutinnan följa teateralmanackorna från denna tid. Vi skola med några siffror ur almanackorna för 1779—83—87 (som naturligtvis angifva tillståndet åren förut) belysa denna

Johann Gottlieb Naumann.

utveckling — som visserligen ej varit möjlig utan Gustaf III:s storartade ifver och frikostighet — samt tillägga såsom en sorgligt talande jämförelse äfven den nuvarande statens numerär.

	1778	1782	1786	1882
Sångsolister	28	22	28	28
Korister	39	49	87	41
Ballett	43	63	63	32
Violiner	13	16	17	12
Altvioler	4	5	4	4
Violonceller	4	4	4	4
Kontrabasar	2	4	3	4
Flöjter	3	4	2	3
Oboer	2	3	4	3
Klarinetter	0	2	2	3
Fagotter	1	2	3 (df 1 kontraf.)	3
Valdhorn	2	2	6	5
Trumpeter	0	2	2 (9)	3
Basuner	0	0	0	3
Pukor	0	1	1 (2)	1
Turkisk musik	0	0	0	2
Harpa	0	0	0	1

Häraf synes att kör och ballett på få år uppdrefvos till ett antal, hvaraf vi nu

mera endast kunna skryta med hälften, och violinstyrkan till en höjd, som i banko motsvarade den nuvarande. Klarinetter upptagas redan 1780, trumpeter och pukor 1782 och finnas 1785 förstärkta med 9 särskilda »kongl. hoftrumpetare» och 2 »kongl. hofpukslagare». Deremot finner man ej förrän 1816 anställda några basuner och harpa ej förrän 1811. Då emellertid N. redan i »Cora» föreskrifver ej mindre än 4 basuner (sällsamt nog, vid offerkören, men icke vid jordbäfningen), så är det sannolikt att dylika lånades från regementena.

Att Naumann således var den, som först egentligen, och till en glänsande höjd, ryckte upp hofkapellet, är väl obestriddigt. Mera svårt har man att förstå samtidens jublande acklamation åt hans

debut här såsom kompositör. Partituret till »Amphion» (gifven 1778) synes oss icke i något afseende öfverlägset Uttinis operor — om ej i ett svagt spår till tydligare karakteristik — och eger särskildt inga körer jemförliga med dem i Uttinis »Athalie», ehuru visserligen kören »Amphion som gudar vördar» förtjenar den populariteten att hafva blifvit använd af Bellman.

Naumanns andra vistelse i Sverige lemnade deremot rikare skördar. I Juli 1782 ankom han å nyo till Stockholm, inöfvade sin redan förut i Dresden fulländade opera *Cora och Alonzo* och uppförde densamma vid det nya operahusets öppnande den 30 September. Uppsatt med en dittills okänd prakt, mottogs detta arbete med utomordentlig entusiasm. »Alla välvilligas förhoppningar öfverträffades, alla afundsmän förstummades. Det verkade icke allenast genom nyhetens behag,

utan kunde gifvas 18 ggr på ett år, och detta oaktadt det nästan alltid gafs mellan Glucks *Alceste* och Piccinnis *Orlando*.» Detta operans inklemmande mellan nämnda båda verk bildar liksom en symbol af Naumanns egen ställning. Han hade nämligen denna gång funnit sin uppgift långt svårare än under sin förra härvaro, och orsaken var ingen annan än den, att den Gluck-Piccinniska striden, som i Paris pågick som bäst, hade funnit väg äfven öfver Sundet och i Stockholm söndrat partierna. Då N. icke tillhörde någondera skolan — eller kanske riktigare båda — så fick han båda partiernas ultras emot sig, och till dessa anslöt sig den lilla klick som ännu höll på Uttini.

Betecknande för Naumanns mellanställning och hans egen än Gluckska, än italienska konstskådning äro tvänne anekdoter, hvilka framställa honom å ena sidan såsom den öfver den dramatiska san-

* Icke Ulla, såsom af Meissner oriktigt uppgifves och af Biograf. lexikon samt Ny Ill. tidning 1865 samvetsgrant eftersäges (Jfr L. v. Engeströms Anteckningar I, 63).

gafs operan under titeln »Il Vascello Fantasma»; dess nuvarande engelska titel är »The flying Dutchman».

— Den första noviteten under säsongen på »Her Majestys Theatre» var »Moro eller Mälaren från Antwerpen» af Michael Balfe (»Zigenerskans» kompositör, f. 1808, d. 1870), stor opera i tre akter med prolog; operan gjorde rätt stor lycka. »Moro» gafs ursprungligen år 1854 i Triest på italiensk vers under titel »Pittore e duca», men har aldrig förr gifvits i England. Handlingen är förlagd till Antwerpen under den tid, då hertig Alba och spaniorerna voro herrar i Nederländerna. Musiken hör till italienska skolan och är rik på fängslande och pikanta melodier. Såsom konstverk torde operan ej kunna rätt tillfredsställa nutidens smak. Uppsättningen var lysande.

Dödslista.

Brummer, Hanna, sängerska, gift med hofrådet Brummer i Helsingfors, † derstädes d. 19 Febr. Fru Brummer, dotter af destillator K. J. Falkman i Stockholm, föddes här 23/2 1823 och utbildade sin ovanligt vackra röst under ledning af hofsångaren Berg och kompon. Isidor Dannström. Hon öfverflyttade med sin familj på 1840-talet till Finland, i hvars hufvudstad hon sedan med sin konstnärliga och sympatiska sång utförde en för dess musikaliska framåtskridande gagnande verksamhet. I »Kung Karls jakt» gaf Hanna Falkman Leonoras parti, då denna opera första gången uppfördes.

Carlsson, Sofia Elisabeth, sängerska, f. 1857, † i Stockholm d. 8 Mars. Utbildade sig vid kgl. teaterns elevskola och för fru Fredr. Stenhammar och uppträdde å kgl. teatern med bifall i mindre roller. Färdig att uppflyttas i aktrisstaten tog hon engagement hos hr Hillberg vid Göteborgs stora teater. En behaglig

röst och musikalisk begåfning tycktes lofvad den unga sängerskan en god bana, som dock af en obotlig sjukdom i förtid afbröts.

Jaell, Alfred, bekant pianovirtuos, f. i Triest 3/3 1832, † d. 27/2 i Paris, der han varit bosatt sedan 1870. Son af en utmärkt violin-spelare, egnade han sig först åt violinen och uppträdde redan vid 8 års ålder som virtuos på detta instrument. Af helsoskäl utbyttes sedan violinen mot pianot, i hvars behandling han blef en mästare, synnerligast hvad mjukt anslag och glänsande virtuositet beträffar. Jaell har genom talrika konserter gjort sig känd i Europa och Amerika och lät höra sig i Stockholm på Ullmankonserterna 1868 tills. med Vieuxtemps, Carlotta Patti m. fl. samt 1877 i sällskap med Henri Wieniawski, Artôt-Padilla o. a. Jaell var hofpianist hos konungen af Hannover och sedan 1866 gift med den framstående pianisten Marie Trautmann. Hans kompositioner utgöras af bravursaker för hans instrument, utan större värde.

Kullak, Theodor, professor, pianist och kompositör, f. 12/2 1818 i Krotoczin i Posen. Redan som helt ung, vid 5 års ålder, visade han en så betydande musikalisk talang, att han på pianot kunde återgifva och äfven uppteckna en hörd melodi. Hans medellöshet lade emellertid hinder i vägen för snabbare framsteg. Ett honom tilldeladt stipendium gaf honom dock tillfälle att 1837 börja grundligare studera musik i Berlin. 1842 begaf han sig till Wien och studerade under Czerny pianospelet samt teorien hos Sechter. Året derpå begaf han sig på konserter, blef 1846 hofpianist i Berlin och en mycket eftersökt pianolärare. Med Stern och A. B. Marx grundlade han ett musikkonservatorium, som egde bestånd till 1855, hvarefter han under egen ledning upprättade »Neue Akademie der Tonkunst». Både såsom lärare och kompositör af instruktiva pianoverk har Kullak förvärfvat sig ett aktadt namn. Hans kompositioner, mest transskriptioner och eleganta salongssaker, äro ganska talrika. Bland fram-

stående elever af Kullak må nämnas: Edm. Neupert, Sara Magnus-Heinze, Erica Lie och Agathe Backer. — Kullak dog den 2 Mars i Berlin.

Singer, Peter, franciskanermunk, † 72 år gammal i Salzburg. Pater Peter var en mycket bekant och musikaliskt begåfvad person, uppfinnare af ett instrument, som han kallade »Pan-symphonikon», hvilket han med egen hand under flera år sammansatt. Det bestod af en större låda med 2 klaviaturer och pedaler och var konstrueradt af tungpipor samt försedt med 40 register, som troget återgafvo tonen hos olika sträng- och blåsinstrument, hvilka med venstra handen kunde på nedre klaviaturen ackompanjeras med piano eller orgelharmonium. Instrumentet väckte framstående musikers uppmärksamhet för sin sköna ton och enkla konstruktion.

Stephens, Kitty, en mycket firad engelsk sängerska, † 22 Febr., 88 år gammal. Hon lemnade scenen 1838 för att gifta sig med greve Essex.

Szarvady, Friedrich, stor musikkännare och mångsidig journalist, f. 1822 i Ungern. Han egnade sig åt juridiska studier, spelade en framstående rol vid revolutionen 1848 och erhöi sedan en diplomatisk plats i Paris, der han dog d. 2 Mars. S. blef 1856 gift med den utmärkte pianisten Wilhelmine Clauss (f. 1834), och hans hus i Paris var en samlingsplats för den literära och musikaliska världen derstädes.

INNEHÅLL: Ett och annat från Paris. IV. — Musikpressen. Af A. L. — Musiken i våra hem. III. Af Ellen A. — Något om blindpipor. — J. G. Naumann (med porträtt). Af A. L. — Från scenen och konsertsalen. Af ——. — Från in- och utlandet. — Dödslista.

MUSIKBILAGA: Tre preludier för piano af H. von Mickwitz.

Annonser.

I Musik- och Bokhandeln har nu utkommit:

»La haute volée»

Vals för piano
af

A. W. Ekdahl.

Pris: 1 Krona.

»Piccolino»

Operett af **E. Guiraud.**

Arrangement för piano
(med bifogad svensk text)

af

Richard Henneberg.

Pris: 1 Kr. 50 öre.

Text till op. »Piccolino»
å 60 öre.

5 utmärkte

Violonceller

(hvaribland 2 af Otto's mest renommerade)
i Alt-Violin och 2:ne Violiner af
Otto säljas (delvis i kommission) i

Huss & Beers Musikhandel.

Obs! Spekulanter i landsorten erhålla
autentiska vitsord om instrumentens be-
skaffenhet.

Piano- och Orgelmagasinet

N:o 8 Arsenalsgatan N:o 8

midt emot Kongl. Stora teatern

har att erbjuda stort urval af *Flygelpianon*,
Pianonon och *Taffelpianon* samt *Orglar*.

Äldre instrument öfvertagas vid köp af
nya.

Stämning och reparation af såväl Pia-
non som Orglar verkställes.

Delar till orgelharmonium, såsom tungor
(spel), registerskyltar, klaviaturben, tonlådor
m. m. till billiga priser.

Fullständiga priskuranter erhållas gratis.

Stockholm, IVAR HIRSCH.

f. d. Abr. Hirschs Pianomagasin.

Piano-

och

Orgel-instrumenter

Största lager.

Billigaste priser

hos

I. Dannström & Co.

16 Regeringsgatan 16.

Inom kort utkommer:

Française ur op.

»Nordens stjärna»

arr. af **A. W. Ekdahl.**

1 Krona.

»Den lille löjtnanten»

Polka af

Fredrik Kuhlau.

Musiknytt!

På Abr. Hirschs förlag nu utkommit:

Backer-Gröndahl, Op. 12. 5

sånger för en röst vid piano 2:—

Winter-Hjelm, Rose Marie; visa

af **Topelius**, för en röst vid piano ... — 50

Skog och sjö,

Romanöykel af **Topelius.**

För en röst vid piano af

Otto Winter-Hjelm.

2 häften à 1.50.

Gobbaerts, Vårens ankomst. Ca-

price för piano 1 —

Ravina, Scherzetto i gammal stil för

piano 1 —

Pianokompositioner

af

Christian Theilman.

Op. 50. Bröllopsmarsch..... kr. 1 —

» 70. Gavotte..... » — 75

» 74. Mazurka » — 75

» 75. Erindring om Bergen » — 75